

Tunnisteet ja kuvaileva metatieto digitaalisessa tietoympäristössä

Kuvailun tiedotuspäivä
20.2.2013
Maarit Huttunen
Kansalliskirjasto

Tunnistestandardit

Kansalliskirjaston vastuulla

ISBN International Standard Book Number ISO
2108:2005

- kirjat ja muut erillisteokset

ISSN International Standard Serial Number ISO
3297:2007

- jatkuvat julkaisut

ISMN International Standard Music Number ISO
10957:2009

- nuottijulkaisut

- SFS-standardi ilmestyy syksyllä 2010

ISIL International Standard Identifier for Libraries and
Related Organisations ISO 15511:2009

-kirjastot ja vastaavat organisaatiot

Tunnistestandardit

Muut tunnisteet

V ISAN audiovisuaalisen aineiston versiotunnus ISO 15706-2:2007

ISRC International Standard Recording Code ISO 10444:1994

- äänitteiden ja musiikkivideoiden tunnus
- Ääni- ja kuvatallennetuottajat (ÄKT)

ISCI International Standard Collection Identifier - kokoelmatunnus

- luonnosversio 2009

ISNI International Standard Name Identifier

- henkilön- ja yhteisönnimien tunniste
- kv ja SFS-standardit ilmestyvät vuoden 2012 alussa

Tunnistestandardit

Teostunnisteet

ISTC International Standard Text Code ISO 21047:2009

- teostaso / tekstimuotoiset teokset
- SFS-standardi ilmestyy syksyllä 2010

ISWC International Standard Work Code ISO 15707:2001

- musiikin teostaso
- alueellinen keskus: Grönlanti, Norja, Ruotsi, Suomi, Tanska, Latvia, Liettua, Viro

ISAN International Standard Audiovisual Number ISO 15706-1:2002

- audiovisuaalisen aineiston teostaso
- Suomessa hallinnoi AV-tuottajien tekijäinoikeusyhdistysTuotos ry.

Tunnisteet ja metatieto

- Tunnisteiden ja muiden standardien avulla organisoidaan tietosisällöt kansalliseen ja kv käyttöön
- Tunnisteet tukevat tiedon globaalia löytyvyyttä ja täsmentävät näin tiedonhakuja
- Tunnisteet ovat osa metatietoa ja osa metatietoa hallinnoivia välineitä
- Tunnisteet tehostavat resoluutio- ja linkityspalveluiden käyttöä
- Tunnisteet toimivat viitetiedon ja digitaalisen objektin linkittäjinä

ISBN-tunnus

- ISBN-tunnus on käytössä n. 170 maassa
- Tunnusta sovelletaan niin painettujen kuin digitaalisten julkaisujen tunnistamiseen
- ISBN-10 tunnuksen käyttö aloitettiin 1960-luvun lopulla
- ISBN-13 tunnus otettiin asteittain käyttöön vuodesta 2005 lähtien (ISBN-standardi ISO 2108:2005)
- 1.1.2007 alkaen julkaisuihin on merkitty vain 13-merkkisiä ISBN-tunnuksia
- Tällä hetkellä on käytössä vanhoja 10-merkkisiä tunnuksia sekä GS1 etuliitteillä 978 ja 979 varustettuja 13-merkkisiä tunnuksia.
- Suomessa on edelleen käytössä etuliite 978, koska vapaita kustantajatumnuksia on vielä jäljellä

ISBN-tunnuksen käyttö (2)

- ISBN-tunnus on manifestaatiotunniste ja se annetaan monografioille ja muille erillisteoksille
- Uusi ISBN-tunnus annetaan kun, julkaisussa muuttuvat esim.: nimi, sisältö, kustantaja, koko, julkaisumuoto (sid., nid., PDF, EPUB, MOBI jne) tai julkaisu sisällytetään sarjaan
- Erillinen ISBN voidaan antaa julkaisun jokaiselle erillään saatavalle julkaisun osalle esim. julkaisun kappaleille
- Jos jakelukanavan on pystyttävä tunnistamaan tuotteet erillisinä, tarvitaan erillinen ISBN-tunnus

ISBN-tunnuksen käyttö (3)

- Kansainvälinen ISBN-keskus koordinoi, ohjeistaa ja kehittää globaalia ISBN-toimintaa ja hallinnoi järjestelmää kansallisista ISBN-keskuksista muodostuvan verkoston kanssa
- Kustantajan tulee toimittaa ISBN-keskukselle ennakkometatiedot julkaisusta, kun sille on annettu ISBN-tunnus (ISBN-standardi ISO 2108:2005)
- Välineenä ONIX-formaatti tai sen kanssa yhteensopiva formaatti
- Kansainvälisen ISBN-standardin uudistaminen käynnistetään vuoden 2013 aikana

ISSN- ja ISSN-L-tunnisteet

- ISSN-tunnus on tekstipainotteisten päättymättömien julkaisukokonaisuuksien (esim. lehdet, sarjat, verkkosivustot, tietokannat) pysyvä manifestaatiotunnus
- ISSN-tunnus ei sisällä tietoa julkaisevasta maasta, yhteisöstä tai kielestä
- julkaisun painetulle versiolle ja verkkoversiolle annetaan eri ISSN-tunnukset
- ISSN-L-tunnus (Linking ISSN) kokoaa yhteen kuvailukohteen eri manifestaatioiden ISSN-tunnukset: ISSN-L on ekspressiotunnus
- ISSN-L pohjaa julkaisun ensimmäisen manifestaation ISSN-tunnukseen

Jatkuvasti päivittyvä verkkojulkaisu

- Jatkuvan julkaisun identiteetti muodostuu pysyvästä nimestä
- Verkkojulkaisukokonaisuus voi sisältää sekä dynaamisia että staattisia osioita
- Jatkuvasti päivittyvien julkaisujen kuvailussa haasteena on julkaisun muutosten seuraaminen ja raportointi sekä julkaisujen välisten suhteiden hahmottaminen
- Globaalit tunnisteet tärkeitä entiteettien kuvailujen ja entiteettien välisten suhteiden määrittelyjen kannalta

mls 12.1.2012

Kansainvälinen ISSN-verkosto

- ISSN-verkosto (International Standard Serial Number) kehittää päivittyvien verkkojulkaisujen kansainvälisiä kuvailu- ja tunnistelinjauksia, mm. FRBR-mallin soveltamista päivittyvien julkaisujen kuvailuun
- Verkosto vastaa globaalista ISSN portal – tietokannasta, ISSN-standardista (ISO3297) ja ISSN-manuaalista
- ISSN portal (jatkuvien julkaisujen kv. tietokanta):
<http://www.issn.org/2-22655-The-ISSN-Portal.php>

mls 12.1.2012

ISNI-tunnus

- ISNI tunnus identifioi ainutkertaisesti, pysyvästi ja globaalisti luovaa toimintaa harjoittavien luonnollisten, kuvitteellisten, tai juridisten toimijoiden julkiset identiteetit eli nimet
- ISNI kokoaa yhteen toimijan eri julkiset identiteetit ja nimen variaatiot esim. William Shakespear ja William Shakespeare
- Toimijan eri identiteeteille (todellinen nimi, pseudonyymi) annetaan eri ISNI-tunnukset, jotka linkitetään toisiinsa ISNI-metatiedoissa
- Tunnus helpottaa tiedonhakua ja tiedonsaantia sekä tekijätietojen vaihtoa kansallisesti ja kansainvälisesti

ISNI-tunnuksen rakenne ja käyttö

- ISNI-tunnus muodostuu 16 merkistä
  - Esim: ISNI 1422 4586 3573 0476
    - Kirjainlyhenne ISNI
    - 15 numeroa
    - Tarkistusmerkki
    - Tunnus jakautuu neljän merkin ryhmiin
- ISNI-tunnus sinänsä ei kerro mitään identifioidusta toimijasta tai tunnuksen hakijasta
- Tunnukset luo kansainvälinen ISNI-keskus keskitetysti
- Kertaalleen annettua ISNI-tunnusta ei saa käyttää uudelleen, ei edes silloin, kun tunnuksen huomataan olevan virheellisesti annettu

Ruth Rendell ja Barbara Vine ovat saman toimijan kaksi yleisesti tunnettua julkista identiteettiä (nimeä), joille annetaan omat ISNI-tunnukset

toimija = luonnollinen henkilö
Julkinen identiteetti: Ruth Rendell
todellinen nimi ja sen variaatiot
ISNI 8462 8323 5653 6435
Rendell, Ruth
Baroness Rendell,
Babergh CBE
Ренделл, Рут
רות, רנדל
伦德尔鲁丝

toimija = fiktiivinen persoona
Julkinen identiteetti : Barbara Vine,
ISNI 1422 4586 3573 0476

Tunnuksen hakijan on ilmoitettava metatiedot, joita toimijan yksiselitteinen identifiointi edellyttää mm. toimijan nimi, tyyppi (luonnollinen henkilö, oikeushenkilö), rooli (esim. sanoittaja), sekä tarvittaessa esim. syntymäaika ja -paikka

Esimerkki metatietojen päivitysmenetelmästä

metatietoelementti	arvo	kuvaus
ISNI	ISNI 8462 8323 5653 6435	Ruth Rendellin ISNI-tunnus.
Toimijan nimi	Ruth Rendell	ISNI-rekisteriviranomaisen on määriteltävä yksityiskohtaisemmin tämän tietoelementin rakenne ja sisältö (esim. etunimi, sukunimi, titteli).
Toimijan tyyppi	Luonnollinen henkilö	ISNI-rekisteriviranomaisen on julkaistava vaihtoehtojen luettelo (esimerkiksi luonnollinen henkilö, oikeushenkilö).
Aikamääre ja aikamääreen tyyppi	17. helmikuuta 1930, syntymäaika	ISNI-rekisteriviranomaisen on määriteltävä aikamääreen muoto ja käytettävät kalenterit (esim. ISO 8601, gregoriaaninen kalenteri, juutalainen kalenteri) ja aikamääreen tyyppin eri vaihtoehdot (esim. syntymäaika, kuolinaika).
Paikka ja paikan tyyppi	Lontoo, UK, syntymäpaikka	ISNI-rekisteriviranomaisen on määriteltävä paikan esitystapa (esim. ISO 3166, ISO 6709) ja paikan tyyppin eri vaihtoehdot (esim. syntymäpaikka, perustamispaikka).
URI	http://authorities.loc.gov/cgi-bin/authorities?ISNI=8462832356536435	URI, joka viittaa verkossa olevaan resurssiin, josta voi saada lisätietoa toimijasta. Esimerkkinä URL-linkki Kongressin kirjaston auktoriteettitietokantaan.
Teosluokka	Tekstimuotoinen teos	ISNI-rekisteriviranomaisen on ylläpidettävä teosluokkien vaihtoehtojen luetteloa (esim. musiikkiteos, tekstimuotoinen teos)

metatietoelementti	arvo	kuvaus
Rooli	Kirjoittaja	ISNI-rekisteriviranomaisen on julkaistava roolivaihtoehtojen luettelo (jonka sisältämiä rooleja voivat olla esimerkiksi kirjoittaja, ohjaaja, esittäjä).
Toimijaan liittyvä ISNI-tunnus	ISNI 1422 4586 3573 0476	Ruth Rendelliin liittyvän toisen julkisen identiteetin ISNI-tunnus. Tässä esimerkissä se on Barbara Vinen, Ruth Rendellin yleisesti tunnetun salanimen, ISNI-tunnus.
Suhde	"salanimi"	ISNI-rekisteriviranomaisen on julkaistava toimijoiden ja heihin liittyvien julkisten identiteettien välisten suhteiden luettelo. Tässä esimerkissä kyseinen tunnus viittaa nimeen, jonka tiedetään olevan Ruth Rendellin salanimi.

ISNI-tunnus Marc21 -formaatissa

Marc21 formaatin kentässä 024 voidaan ilmoittaa sekä ISNI että ISTC-tunnukset

024 7# \$a8462832856536435\$2isni [*ISNI for Ruth Rendell*]

100 1# \$aRendell, Ruth,\$d1930-

500 1# \$aVine, Barbara,\$d1930 \$0(isni)1422458635730476 [*ISNI for Barbara Vine*]

670 ## \$aHer From Doon with death, 1964.

670 ## \$aHer A dark-adapted eye, 1986:\$bCIP t.p. (Barbara Vine)

670 ## \$a Info. from pub., 1/28/86\$b(Barbara Vine is pseud. used by Ruth Rendell)

ISNI-tietokanta

- Globaalissa ISNI-tietokannassa (<http://isni.oclc.nl>) on yli 15 miljoonaa nimeä, joista on pyritty kokoamaan kaikki varianttimuodot - Kasvu noin 50.000 nimeä päivässä
- ISNI-tunnuksia on annettu 1.5 miljoonaa
  - Vain nimille, jotka on saatu ainakin kolmesta lähteestä (esim. kolme VIAF-kirjastoa) samanlaisina
  - Tunnuksen hakija kelpaa ainoaksi lähteeksi
  - Pelkkä nimi ei kelpaa, lisäksi tarvitaan syntymäaika ja/tai teosten nimiä
  - Tietokannan hakukäyttö ja tunnusten poiminta yksittäin on maksutonta
  - Konsortion jäsenet kehittävät tietokantaa yhteistyönä, vastuu tekniikasta on OCLC:llä ja sisällöstä kirjastoilla

You are here: [Home](#) / ISNI Search

ISNI Search

[Search](#) | [Results](#) | [Advanced](#) | [Terms of Use](#) | [Help](#)

 Database copyright © ISNI-IA, powered by OCLC

 [more](#)

User id: [ISNI](#) | [log in](#) | [logout](#)

[shortlist](#) | [title data](#) | [search history](#)

1

results search [and] (Any Phrase) aho, juhani | 1 hits

labels [pica+](#) [marc21](#)

Please help us improve this record

If you have any supplemental information about the identity listed here, please click in this box to go to the contribution form.

Thank you in advance!

ISNI: 0000 0001 1022 3759
Name: **Aho, Antti Juhani**
Aho, Johani
Aho, Juani
Aho, Juhani
Akho, I`U`khani
Brofeldt, Johan
Brofeldt, Johannes
Brofeldt, **Juhani**
Brofeldt, **Juhani** (Wirklicher Name)
Brofeldt, Jussi
Siltanen, Jussi (Pseudonym)
Dates: 1861-1921
Creation class: Language material
Notated music
Projected medium
Text

ISNI-hanke Kansalliskirjastossa

- Yhteistyökumppaneina tekijänoikeusjärjestöt , tutkimusdatan kanssa tekemisissä olevat tahot, kirja-ala, sektoriyhteistyö: museot ja arkistot
- Yhteistyön tarkoituksena on eri toimijoiden jo tallentamien auktoriteettitietojen hyväksikäyttäminen sekä päällekkäistyön poistaminen
- Pyritään julkishallinnon kokonaiskustannusten vähentämiseen ja laadun parantamiseen
- ISNI-hankkeessa kartoitetaan mahdollisuudet aloittaa ISNI-tunnusten jakelu Kansalliskirjaston koordinoimana toimintana

ISNI ja ORCID

- ISNI-tunnus on mm. tekijänoikeusjärjestöjen ja ORCID (Open Researcher and Contributor ID) tieteellisten kustantajien tunnus
- ORCID ja ISNI ovat rakenteeltaan samanlaisia
- Kv ISNI-keskus on varannut osan ISNI-tunnusavaruudesta ORCID-tunnuksille
- Globaalia ISNI-tietokantaa hallinnoi keskitetysti kv ISNI-konsortio
- Tutkija voi hankkia ORCID-tunnuksen rekisteröitymällä ORCID verkkopalveluun
- Molemmat palvelut sisältyvät julkishallinnon metatietoarkkitehtuurisuunnitelmaan

ISTC-tunnus

- Ainutkertainen tekstimuotoisen teoksen tunniste
- Kokoaa yhteen teoksen tekstimuotoisten ekspressioiden (esim. käännökset) eri manifestaatiot (sid., nid., PDF jne.)
- Luo suhteet luovan teoksen ja julkaistujen tuotteiden välille
- ISTC tunnistaa teoksen tai sen osan
- Toistaiseksi ISTC ei ole käytössä Suomessa
- Edellyttää yhteyttä RDA / FRBR -malliin

ISTC-tunnuksen käyttö

- Yksi teos saa yhden ISTC:n
- ISTC-tunnus + metatieto teoksesta erottaa eri teokset toisistaan
- Helpottaa teoksia koskevan tiedon välittämistä eri toimijoiden järjestelmien välillä
- ISTC-tunnuksia voidaan antaa teoksille takautuvasti
- ISTC-tunnusta hallinnoi International ISTC Registration Agency <http://www.istc-international.org/html/>
- Konsortion osapuolina toimivat: Bowker, Nielsen, CISAC, IFFRO
- Keskus hallinnoi kansainvälistä ISTC-tietokantaa sekä koordinoi, edistää ja valvoo ISTC-järjestelmää

ISTC-tunnuksen rakenne

- ISTC 03A 2009 000C299F D
- ISTC 03A-2009-000C299F-D
- 16 heksadesimaalimerkkiä (0...9 ja A...F)
  - Rekisteröintitunnus
  - Vuosi
  - Teoksen tunnus
  - Tarkistusmerkki

International Standard Text Code

About the ISTC

News

Registration Agencies

Resources & Links

International ISTC Agency

Contact Us

ISTC

ISTC Identifier:

Title:

Author: paasilinna, arto

- Include Related/Derived Works
- Include Related by Author
- Only Orphaned Derivations
- Include Deprecated ISTCs

Search

[Clear]

Sort by: 10

Narrow Results:

Decade Published

2010s (1)

Derivation Type

Original (9)

Translated (1)

Language

Dutch (8)

English (2)

Flemish (8)

Work Type

Prose (10)

Search Results

Zelfmoordclub

Details...

Original Title: De zelfmoordclub
Language: Dutch; Flemish
Work Type: Prose
Derivation: Original
Edition:
ISTC: A14-2012-000026ED-D
Work Date:
Authors: Arto Paasilinna

De gifkokkin

Details...

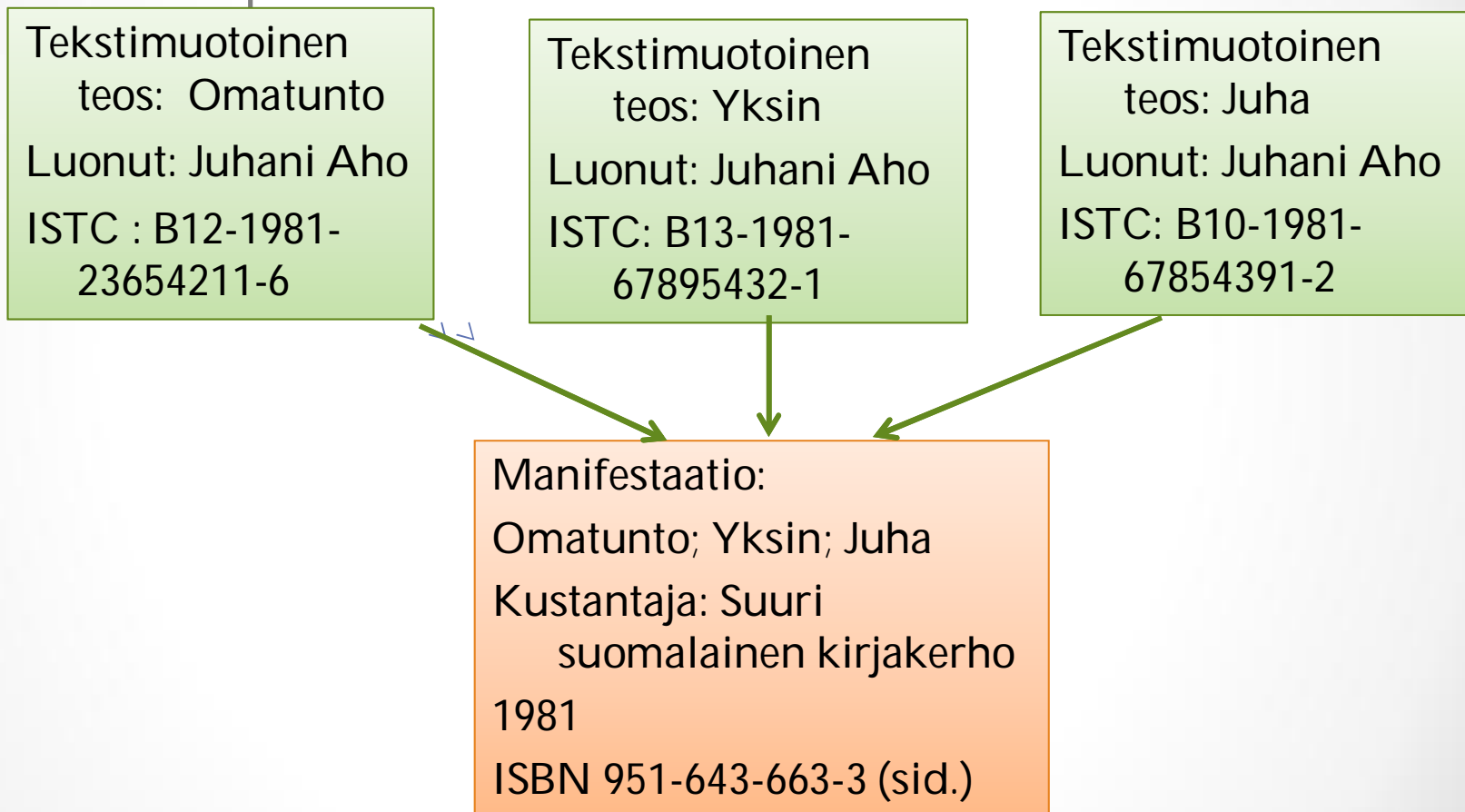
Original Title: De gifkokkin
Language: Dutch; Flemish
Work Type: Prose
Derivation: Original
Edition:
ISTC: A14-2012-00001CD2-4
Work Date:
Authors: Arto Paasilinna

Huilende molenaar

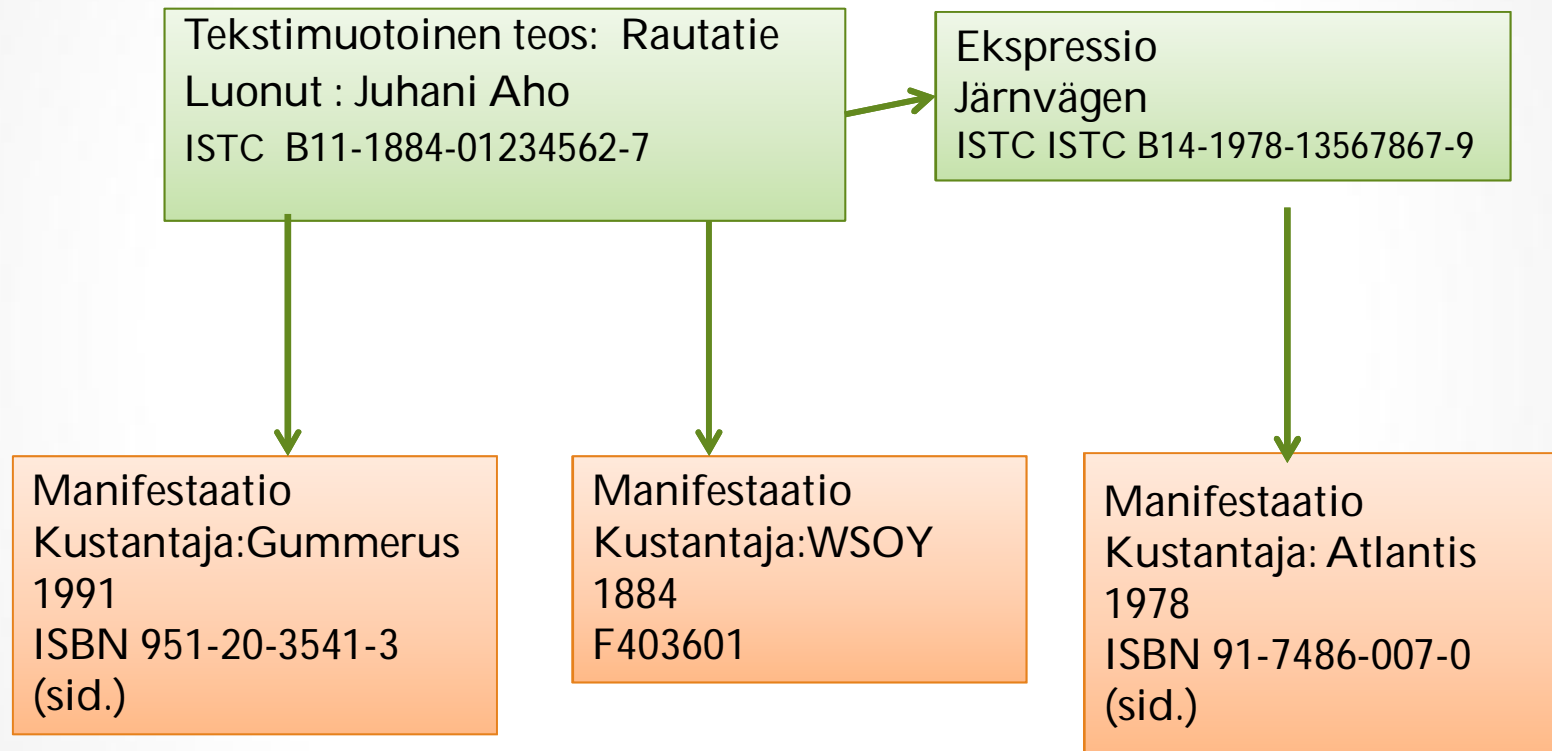

Original Title: De huilende molenaar
Language: Dutch; Flemish
ISTC: A14-2012-00001CC3-E

Teostunnisteen (ISTC) suhde manifestaatiotunnisteeseen (ISBN)

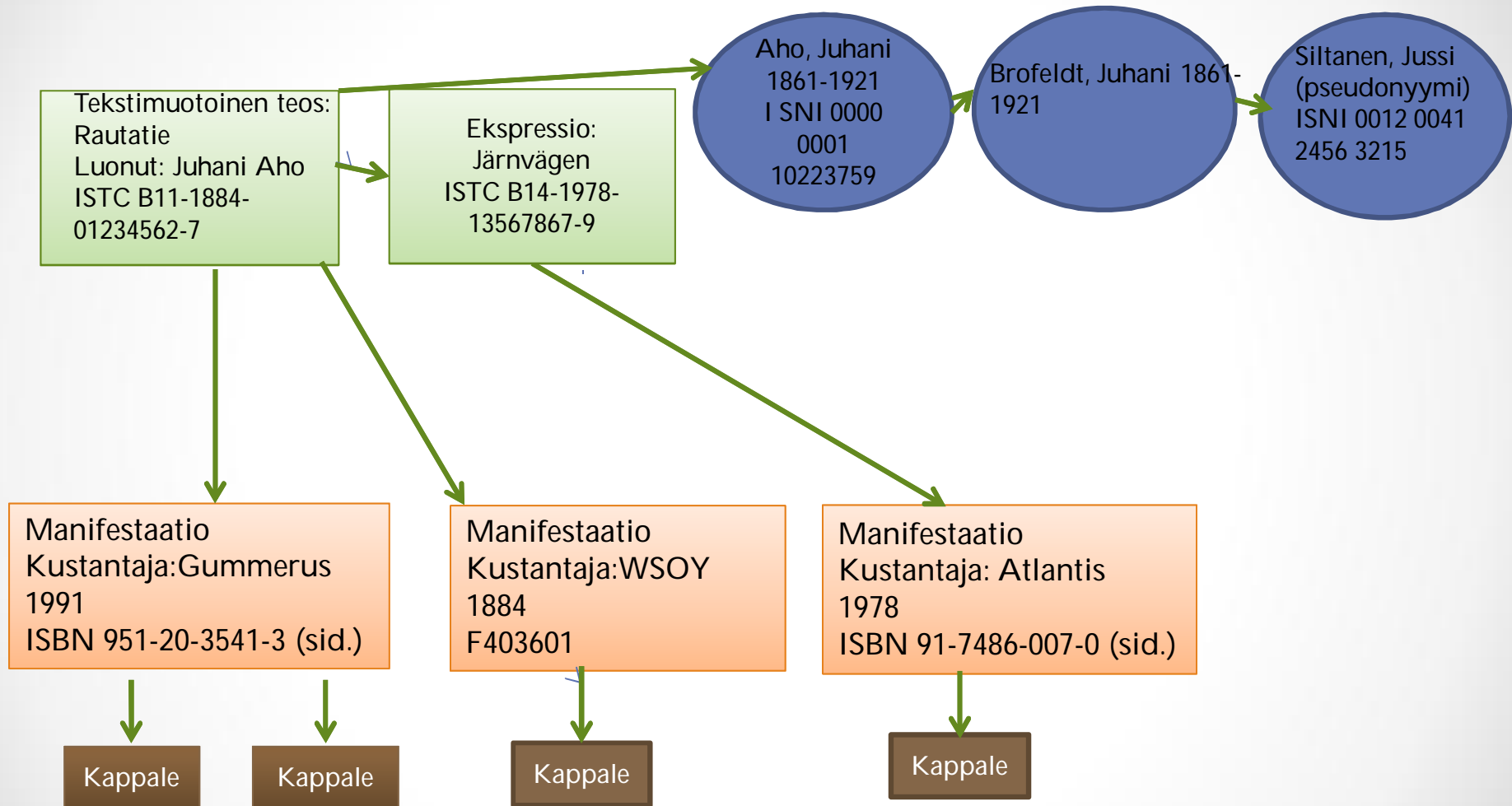

Teos, joka on ilmestynyt ekspressiona ja manifestaatioina

mh, 20.3.2013

Entiteettien tunnisteet

ISTC ja metatiedot (SFS-ISO 21047)

Teoksesta tarvittavat vähintään seuraavat metatiedot:

- Teoksen alkuperäinen nimeke : Rautatie
- Julkaisuaika: 1884
- Päävastuullinen tekijä: Juhani Aho
- Laitos tai painos:1. p.
- Teoksen kieli (ISO 639-2/B kielikoodi): fin
- Tekstimuotoisen teoksen tyyppi: Alkuperäisteos
- ISTC-tunnuksen hakijan tyyppi: Kustantaja tai muu taho

Julkaisualueen yhteistyö

- Ajantasainen tieto nopeasti saataville
- ISBN + kuvaileva ennakkotieto ennen julkaisun ilmestymistä
- Ennakkometatieto rikastetaan kansallisbibliografiatasoisiksi tietueiksi
- Yhteistyö Kirjavälitys Oy:n ja Kansalliskirjaston välillä vuodesta 1992
  - Kirjavälitys Oy ennakkoluetteloit suurten ja keskisuurten kustantajien julkaisuja (n. 6000/v.) - tiedonsiirto Fennicaan
  - Suomen ISBN-keskus ennakkoluetteloit pienten ja yksittäisten kustantajien julkaisut suoraan Fennica-tietokantaan (n. 3500/v.)

ONIX (ONline Information eXchange)

- Kansainvälisiä ONIX-formaatteja hallinnoi EditEur <http://www.editeur.org/>
- Sähköinen tiedonsiirtoformaatti - XML-protokolla
- Julkaisun bibliografisten ja kaupallisten tietojen välitykseen
- ONIX-hanke käynnistyi vuonna 2007 yhteistyössä Kansalliskirjaston, Kirjavälityksen, kustantajien, kirjakauppojen ja kirjastojen kanssa
- Suomalainen formaattisovelluksen versio 3.0.1 ilmestyi joulukuussa 2012
- Tehostaa ja nopeuttaa kirjaan liittyvän tuotetiedon tuottamista ja välittämistä organisaatiolta toiselle
- Tuotetieto tallennetaan vain kerran lähellä julkaisun syntypaikkaa
- Muut toimijat rikastavat sitä tarpeittensa mukaan
- Suomen ONIX-keskus www.onixkeskus.fi

Kiitos!

maarit.huttunen@helsinki.fi